

AMERICAN SPLENDOR

(Shari Springer Berman y Robert Pulcini, USA, 2003)

GUÍA DIDÀCTICA PER AL PROFESSORAT

Fitxa tècnica :

- TÍTOL: **AMERICAN SPLENDOR**
- NACIONALITAT I ANY: **Estats Units, 2003.**
- DIRECTOR/A : **Shari Springer Berman i Robert Pulcini.**
- ACTORS I ACTRIUS: **Paul Giamatti (Harvey Pekar), Hope Davis (Joyce Brabner), Madylin Sweeten (Danielle Batone), Harvey Pekar (Harvey real), Joyce Brabner (Joyce real), Daniel Tay (Harvey joven), James Urbaniak (Robert Crumb), Judah Friedlander (Toby Radloff), Robert Pulcini (Bob), Larry Jones Myers (Doctor).**
- GUIÓ: **Shari Springer i Robert Pulcini; basado en los cómics de Harvey Pekar y Joyce Brabner**
- MUNTATGE: **Robert Pulcini**
- PRODUCCIÓ: **Ted Hope**
- MÚSICA: **Mark Suozzo**
- FOTOGRAFIA: **Terry Stacey**
- DISSENY DE PRODUCCIÓ: **Thérèse DePrez.**
- VESTUARI: **Michael Wilkinson**
- DURADA: **101'**

Sinopsi :

American Splendor ressegueix la vida de Harvey Pekar, un ciutadà de Cleveland que treballa com a administratiu a l'arxiu d'un hospital. Pekar, de caràcter pessimista, té una vida bastant rutinària. Es queixa, s'empipa i no acaba de ser feliç. Després de conèixer al dibuixant de còmic Bob Crumb, comença a escriure guions per a tires de còmic basats en la seva vida quotidiana. Així Pekar i la gent que l'envolten es converteixen en personatges de còmic que mostren la vida de classe obrera americana. La primera edició d'aquest còmic, anomenat *American Splendor*, serà publicada l'any 1976, tindrà un gran reconeixement i serà l'origen del gènere autobiogràfic dins de l'art del còmic.

La pel·lícula, de caràcter biogràfic, barreja l'aparició real del vertader Harvey Pekar amb la representació de la seva vida i les barreges puntuals amb les vinyetes de còmic.

Tema principal i possibles subtemes que tracta la pel·lícula :

- El còmic i el seu llenguatge.
- Les històries i els personatges dels còmics.
- La història del còmic.
- El triomf i reconeixement personal.

Relacions que es poden establir

American Splendor ofereix una bona oportunitat per acostar-nos al món del còmic. La barreja entre la realitat i la ficció, present en la pel·lícula, aporta elements per a reflexionar sobre les històries que ens expliquen els còmics (també els dibuixos animats), els personatges que hi apareixen i els móns que s'hi mostren. La forma com està plantejat el film també permet incidir en el llenguatge que caracteritza al còmic i pot ser punt de partida per realitzar activitats de caràcter creatiu. A partir de la pel·lícula també es pot parlar de la història del còmic, de l'origen i evolució d'aquesta forma artística. Finalment i, tenint en compte que American Splendor, s'inscriu dins d'un plantejament estètic de caràcter realista, que converteix la vida quotidiana en material artístic, es pot treballar el context social, polític i cultural que ens mostra la pel·lícula i, per extensió, el còmic, així com les vivències i aspiracions dels seus personatges.

Es recomana poder inserir el treball amb la pel·lícula en un treball més ampli, que compregui continguts propis del còmic, de la il·lustració o l'animació. En aquesta fitxa es fan només algunes propostes per a treballar alguns del continguts esmentats. Per un costat es parlarà dels personatges i les històries que ens expliquen els còmics, per l'altre ens acostarem a alguns dels elements propis del seu llenguatge.

Objectius formatius

- Ser capaç d'analitzar el continguts i els personatges d'un còmic.
- Aproximar-se a un gènere característic del món de còmic que està lluny de la ciència-ficció i de les històries de superherois.
- Posar en joc recursos gràfics per a convertir un personatge real en un personatge de còmic.
- Treballar les expressions del personatge.
- Entendre com el còmic funciona de forma seqüenciada utilitzant diferents plans.

Recomanacions per a visualitzar la pel·lícula a l'aula

Es recomana passar la pel·lícula a fragments. Aturant-nos de tant en tant per a comentar el que hem vist fins al moment. Cal advertir als alumnes que es fixin molt en els personatges, ja que ells són l'element important de la història. De fet la història es desenvolupa a través dels diàlegs dels personatges en una situació concreta, que és el que també caracteritza les historietes d'*American Splendor*. Així doncs cal escoltar el que es diu i no esperar un guió ple d'acció, amb grans efemèrides, problemes, fracassos i èxits. Veurem la vida quotidiana d'algú qualsevol que es converteix a ell mateix i a les situacions que l'envolten en material artístic, en històries per a ser explicades als altres.

Proposta d'activitats :

1. Abans de veure la pel·lícula :

- Abans de veure la pel·lícula caldria fer una introducció sintètica al món del còmic i, discutir una mica amb els alumnes quins còmics han mirat, quines històries expliquen i quins són els personatges que hi apareixen. També podem indagar entre tots una mica en els gustos que cadascú té. Es pot fer un esquema a la pissarra que mostri el que saben els alumnes i, si pot ser, que englobi algunes de les seves opinions.

Descripció de còmic:

Un còmic o historieta il·lustrada és una narració realitzada mitjançant una seqüència d'imatges o il·lustracions enquadrades en una vinyeta i disposades segons l'ordre de lectura. Els còmics representen les històries o situacions que viuen uns personatge. Les il·lustracions integren text (diàlegs dels personatge o explicacions del narrador) i també d'altra mena de signes, onomatopeies i línies de moviment. L'origen de la paraula es remunta a les il·lustracions satíriques i iròniques publicades als diaris, predecessores del còmic modern.

- També seria convenient introduir la pel·lícula i explicar què és això d'*American Splendor*. També cal aclarir que a partir d'ella treballarem aspectes relatius als còmics i als seus personatges.

Explicació sobre el còmic *American Splendor*:

*American Splendor va ser publicat per primera vegada el 1976. El còmic va ser origen del gènere autobiogràfic en l'àmbit d'aquest art. Escrits per Harvey Pekar i il·lustrats, al llarg dels anys, per diferents dibuixants, els diferents llibres del còmic no fan res més que explicar les situacions diàries que viu el mateix Pekar, un ciutadà de classe obrera de Cleveland que treballa a l'arxiu d'un hospital i que no té gaires possibilitats de poder progressar laboralment i vitalment. En el seu moment *American Splendor* va tenir força èxit. Ha influït a altres artistes contemporanis de còmic, així com a guionistes i escriptors. A la pel·lícula podrem conèixer el vertader Harvey Pekar, la seva història i moments concrets de la seva vida. Pekar és prou agut, sensible, sincer i irònic per observar la seva realitat i convertir les situacions que viu en històries.*

2. Després de veure la pel·lícula :

2.1. Activitat prèvia :

Tot i que es recomana passar directament a les activitats del capítol 3 relacionades amb el còmic. Es pot fer una mica de resum de la pel·lícula i parlar del que els ha sorprès d'aquests, del que no han entès, del que no els ha agradat...

2.3. Observació d'elements relacionats amb el relat cinematogràfic:

Fem un petit repàs per entendre alguns aspectes narratius de la història.

L'estructura narrativa: La història ressegueix la vida de Harvey Pekar. Tot i que no ho fa de manera del tot lineal ja que, a part d'haver-hi salts temporals, s'enllaça la ficció cinematogràfica (que representa la joventut de Harvey) amb escenes de l'actor a la realitat. Ell mateix dialoga amb els personatges cinematogràfics talment com fa quan redacta el guió d'un còmic. Hem canviat de llenguatge, en comptes d'utilitzar el còmic ara estem utilitzant el cinema per a fer una història de la biografia de Harvey.

. **Els personatges:** Tots els personatges estan molt definits, tant pel que fa a les seves característiques físiques com psicològiques. En tots hi ha components de realitat i de ficció, o de realitat que és exagerada amb la ficció. El mateix Harvey o el seu company de feina, adopten una determinada personalitat pel sol fet de sortir a la televisió. Centrant-nos en el protagonista afirmariem que:

-**Harvey** és una persona pessimista. Sempre es queixa i s'empipa per coses fútils. Però dins del pessimisme es mira les coses amb sinceritat i amb un humor bastant cru i demolidor. No està satisfet de la seva vida, ni d'ell mateix, es troba sol i en molts casos mata el temps. Però té necessitat d'explicar-ho. Aparentment no és cap heroi, però potser podríem dir que funciona com a heroi de la quotidianitat, que sobreviu al dia a dia, en un barri de classe mitja-baixa sense gaires il·lusions.

. **Els espais i el temps filmic:** A la pel·lícula veiem tres temps (edats) de la vida de Harvey Pekar. A l'inici quan és un nen, i al llarg de la pel·lícula quan és jove i quan és ja un home retirat. La pel·lícula aconsegueix un equilibri i una combinació encertada entre un temps i un altre, talment com fa ell en els seus còmics. L'espai que contextualitza la història és el barri de Cleveland, tot i que fem incursions en d'altres espais com el plató, les intervencions a la tv (imatges d'arxiu) o els espais de dins les vinyetes quan ell té el somni. Aquests salts d'espai i temps reforcen la idea de traspàs entre realitat i ficció, un dels temes centrals del film.

2.4. Observació d'elements relacionats amb el llenguatge cinematogràfic:

Tot i que es podrien esmentar molts detalls sobre l'ús del llenguatge cinematogràfic hi ha un element que caracteritza la pel·lícula i és el fet de fer patent que es produeix una transposició del llenguatge del còmic a la pantalla. Es reforça la idea de pla encaixat (com si fos una vinyeta), es barregen imatges d'un i d'altre llenguatge, el còmic i el cinema, utilitzant el collage entre tots dos en els casos que tenim un espai dibuixat i Harvey en persona o en el cas que inserim seqüències gravades dins de les vinyetes. Aquest és un encert dels realitzadors ja que fa que entenguem realment el traspàs entre vida real i història d'un còmic (o història cinematogràfica en aquest cas).

3. La pel·lícula i el món del còmic

3.1. Les històries i els personatges dels còmics. Dels superherois a Harvey Pekar.

En aquesta primera activitat s'intenta parlar dels continguts dels còmics i de les característiques que tenen els personatges que hi apareixen. Això es fa en contrast amb Harvey Pekar i els superherois que normalment apareixen als còmics, sobretot les històries d'aquells que també han estat portades a la pantalla.

- Primer de tot es tracta de tornar a visionar l'inici de la pel·lícula, on Harvey Pekar, amb uns altres amics d'infantesa recorren les cases el dia de Halloween. Cal reflexionar sobre aquest fragment perquè és el desencadenant de la pel·lícula (quan encara nosaltres no sabem que Harvey serà realment un personatge de còmic), però com ell mateix diu, la gent no entén res i és incapaç de veure que un personatge

-Què passa en aquest fragment?

-Perquè Harvey s'empipa?

-Què té a veure aquest inici amb el que passarà a la pel·lícula?

- Després es proposa indagar una mica més sobre el personatge de Pekar i compararlo amb els altres personatges de còmic. Per això es demana buscar informació sobre els quatre superherois que acompanyen a Harvey i es pretén que els alumnes facin una explicació semblant sobre Pekar. Després caldria contrastar els personatges i valorar si creiem que és interessant d'haver convertit a Harvey en un personatge i si es prefereixen les històries i els móns dels superherois.

-De qui van disfressats els amics de Harvey?

-Coneixeu aquests superherois de còmic?

-Què és un superheroï?

-Podem dir que Harvey Pekar és un heroi?

-Coneixeu personatges de còmic o d'animació que s'assemblin a Harvey?

Què és un superheroï? Un superheroï és un personatge de ficció les característiques del qual superen les de l'heroi clàssic, generalment amb superpoders. Els superherois solen tenir un moment en què es converteix en superheroï, descobreixen les seves capacitats especials i, normalment, adopten una identitat secreta i s'amaguen darrere un cridaner uniforme. Tots ells posseeixen una o diverses capacitats especials, superiors a les dels humans corrents o, fins i tot, sobrenaturals. Solen fer ús d'una tecnologia molt avançada. Tenen una gran intel·ligència, i coneixements de diferents camps. Anatòmicament són perfectes, tenen habilitats atlètiques i solen estar entrenats per lluitar o dominen les arts marcial. La seva lluita en defensa de l'innocent és desinteressada i tenen valors morals de generositat, sacrifici, pietat, empatia i autocontrol dels sentiments, tot i que també siguin bastant individualistes. Tenen, evidentment un estol d'enemics o malvats contra els quals hauran de lluitar.

Les narracions de superherois constitueixen un subgènere de la ciència-ficció i poden considerar-se la transposició de les deïtats o figures mítiques arcaïques, despullats de contingut religiós que és substituït pels poders de la ciència. Els superherois són una creació nord-americana, desenvolupada en els còmics. És el triomf d'una figura individual, que treballa per la comunitat. Es considera que el primer superheroï va ser Superman (1938) encara que ja podem trobar figures amb característiques de superherois des de final dels anys 20. L'èxit de Superman va ser molt gran i va provocar l'aparició de moltes altres figures semblants, com Batman, Flash, Green Lantern, Torxa humana, entre d'altres.

-Observeu les imatges dels superherois que acompanyen a Harvey. Després busqueu informació a les pàgines web citades, per saber com són cada un dels superherois de còmic. De la informació extraieu-ne un petit resum amb les característiques bàsiques de cada personatge.

-Després exposeu a la classe com són aquests personatges.

LLANTERNA VERDA: http://en.wikipedia.org/wiki/Green_Lantern

ROBIN: http://es.wikipedia.org/wiki/Robin_%28DC_Comics%29

BADMAN: <http://ca.wikipedia.org/wiki/Batman>

SUPERMAN: <http://ca.wikipedia.org/wiki/Superman>

-Un cop ja coneixem els superherois companys d'infantesa de Harvey Pekar, escriviu una explicació, en grups de 3, sobre com és el personatge de Harvey Pekar, semblant al resum que heu fet sobre els superherois. Esmenteu el seu origen, el caràcter, la vida que porta, el context on viu, el temperament, l'aspecte físic, les qualitats, les seves aspiracions, els valors que té...

-Què us sembla el personatge de Harvey i el món que ens mostra?

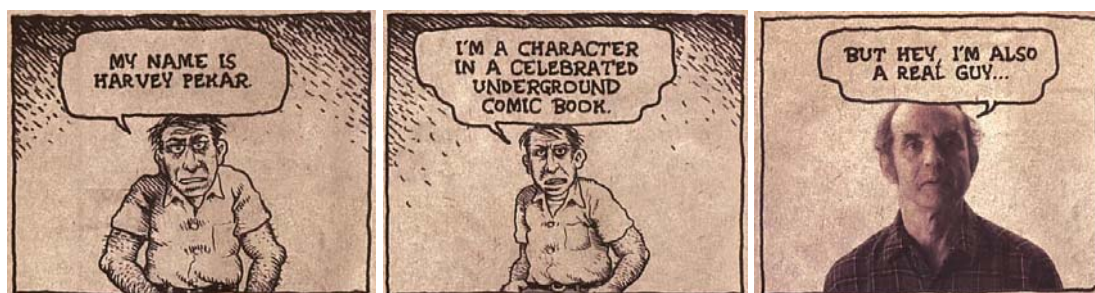
-Quines diferències trobeu entre Harvey i els superherois?

-Què us agrada a diferència dels altres personatges?

3.2. Convertim un personatge real en un personatge de còmic.

Harvey, com tots nosaltres és un personatge real sense qualitats sobrenaturals, sense una vida heròica. Però tot i així, pensa que el que li passa pot interessar als altres, els pot fer veure com la vida quotidiana està plena de coses estranyes, belles, ridícules, tristes. Ell es mira i representa aquests moments amb ironia intentant també mostrar els reflexos socials, cultural, polític i moral que els acull.

La frase de Harvey és: *Ordinary life is pretty complex stuff*

Molts dibuixants han donat forma al personatge de Harvey, atribuint-li en cada cas un caràcter una mica diferents i, sobretot, servint-se d'estils i de maneres de dibuixar i d'entendre el còmic també diferents. Observeu els exemples:

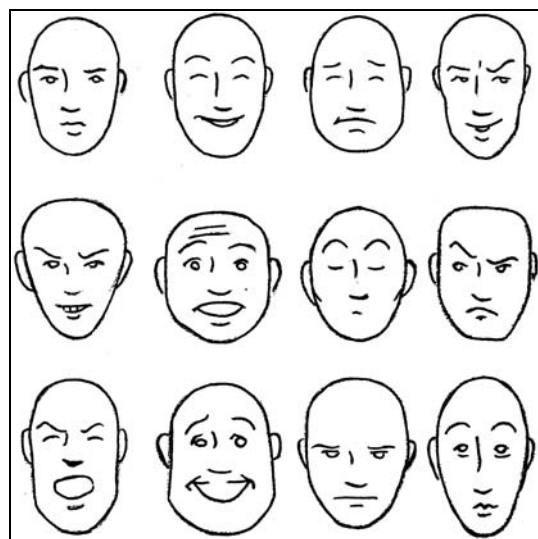
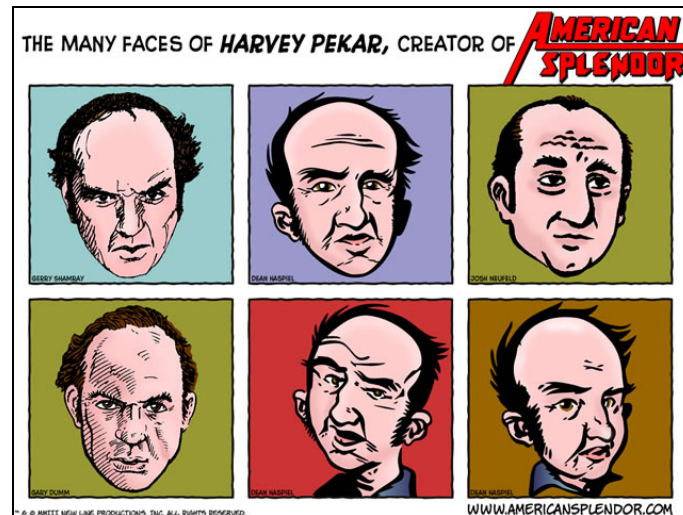
Es proposa que, partint d'una fotografia d'una persona, la convertiu en un personatge de còmic. Haureu de tenir en compte dues coses:

-El caràcter: *Podeu destacar les seves faccions, podeu simplificar-les, podeu fer-lo més infantil, tot dependrà una mica de la vostra tria.*

-La tècnica: *cal que opteu per una tècnica. Per exemple es pot ser més realista, es pot ser més caricaturesc, es poden utilitzar només línies molt fines, o fer tramats i imitar textures, o es pot treballar amb taques negres i blanques.*

3.3. Donem vida al personatge.

Després cal donar vida al personatge i treballar moviment i gestos. Agafeu el rostre del vostre personatge i dibuixeu-lo en diferents estat d'ànim (enfadat, trist, seriós...). Cal que manipuleu la posició i forma dels elements facials sense que perdin el caràcter original. Mireu-vos les cares de Pekar i utilitzeu l'esquema d'expressions facials.

3.4. Lectura dels plans del crèdits.

El còmic funciona a través d'una seqüència d'imatges. Talment com en el cinema necessitem que cada una de les imatges ens expliqui una part de la situació o de l'acció, que ens mostri l'espai on aquesta té lloc o que ens detalli el que fa el personatge. Per això a cada vinyeta podem mostrar les coses des d'un punt de vista i d'una distància. La distància determinarà la porció de personatge que veiem dins de la vinyeta i donarà lloc al que anomenem PLA.

-Els crèdits de la pel·lícula American Splendor estan fets en forma de còmic Torneu a mirar els crèdits de la pel·lícula i determineu-ne tots els plans que hi apareixen.

4. Altres recursos

Bibliografia:

Sobre la pel·lícula:

Lloc web de la pel·lícula:

<http://www.americansplendormovie.com/main.html>

Web de Harvey Pekar:

<http://www.harveypekar.com/>

Extensa explicació sobre la pel·lícula:

<http://www.mangafilms.es/americansplendor/>

Sobre còmic:

Secció de còmic del portal d'art i cultura Homines. S'hi pot trobar una història del còmic abreujada i altres informacions.

<http://www.homines.com/comic/index.htm>

Entrades del terme còmic a wikipèdia:

<http://ca.wikipedia.org/wiki/C%C3%B2mic> Català

<http://es.wikipedia.org/wiki/Historieta> Castellà

<http://en.wikipedia.org/wiki/Comics> Anglès

Web amb recursos sobre el còmic:

<http://www.xtec.es/~pribas/projecte/projecte.htm>

Recursos sobre el còmic amb una cronologia, aspectes tècnics, història i activitats:

<http://www.xtec.es/~imagrans/comic.htm>

DÍAZ, Lorenzo. *Diccionario de Superhéroes*. Ed. Glénat, Biblioteca del Dr. Vértigo n.3.

EISNER, Will. *El cómic y el arte secuencial*. Barcelona: Norma Editorial, 2007.